

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu

V poslední době se objevilo několik významných rozhodnutí ESLP a Ústavního soudu, která se dotýkají citlivé otázky faktického stavu v opatrovnických věcech. Ukazují, že soudy nemohou pouze mechanicky potvrzovat realitu, na kterou si dítě mezitím zvyklo, ani rozhodovat jen podle formálních rolí dospělých. Soudy jsou povinny zabývat se otázkou, jak daný stav vznikl, zda nebyl výsledkem protiprávního jednání jednoho z rodičů, nebo zda naopak rodič nejednal v důvěře v soudní rozhodnutí a jaké skutečné citové vazby dítě má. Nová judikatura připomíná, že nejlepší zájem dítěte není obecná fráze, ale představuje požadavek na rychlé, individuální a pečlivě odůvodněné rozhodování.

Rodinné právo je oblastí, ve které se právo setkává s realitou rychleji a citlivěji než v jiných právních odvětvích. Zatímco soudní řízení má svou procesní logiku, život dítěte se mezitím vyvíjí dál. Dítě chodí do školského zařízení, zvyká si na prostředí, vytváří si vazby a reaguje na konflikt dospělých. Právě proto se v opatrovnických věcech často pracuje s argumentem stability a zachování faktického stavu.

Poslední judikatura Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) a Ústavního soudu však ukazuje, že samotná existence faktického stavu ještě nemůže být rozhodujícím argumentem. Soudy musí zkoumat, jak tento stav vznikl, kdo jej vytvořil, zda byl vytvořen legitimně a zda jeho zachování skutečně odpovídá nejlepšímu zájmu dítěte.

Nedávno se objevila zajímavá rozhodnutí, která tuto otázku osvětlují z různých stran. Společným jmenovatelem těchto rozhodnutí je důraz na to, že soudy v opatrovnických věcech nesmí rozhodovat mechanicky. Nestačí odkázat na plynutí času, formální existenci rozhodnutí nebo obecné tvrzení o potřebě kontaktu. Vždy je nutné přesně zjistit, jaký dopad má rozhodnutí na dítě a zda zvolené řešení nepřiznává procesní nebo faktickou výhodu tomu, kdo takovou výhodu získal nesprávným postupem.

1. Novák proti České republice: rodič nesmí těžit ze svého protiprávního jednání^[1]

Ve věci **Novák proti České republice** posuzoval ESLP postup českých soudů v situaci, kdy matka bez vědomí a souhlasu otce přestěhovala dvě nezletilé děti z Brna do Prahy, tedy přibližně 200 km od původního bydliště. V době přestěhování již existovalo nepravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně o střídavé péči. Jednostranným přemístěním dětí však matka fakticky vytvořila stav, ve kterém střídavá péče přestala být prakticky realizovatelná. Otec se domáhal vydání předběžného opatření směřujícího k návratu dětí, soudy však jeho návrhu nevyhověly. Odvolací soud následně zrušil rozhodnutí o střídavé péči a svěřil děti do výlučné péče matky, mimo jiné s odkazem na to, že děti již byly v novém prostředí adaptované.

ESLP shledal porušení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, tedy práva na respektování rodinného života. Podstatou jeho kritiky nebylo to, že české soudy nakonec dospěly k určitému modelu péče, ale způsob, jakým k tomuto výsledku došly. Soudy podle ESLP včas a účinně nereagovaly na jednostranné a protiprávní přemístění dětí. Tím umožnily, aby se původně protiprávně vytvořený stav postupem času stabilizoval a stal se hlavním argumentem pro rozhodnutí

ve věci samé.

Význam rozhodnutí spočívá v odmítnutí přístupu, podle kterého lze dodatečně legitimizovat jednostranný krok rodiče jen proto, že mezitím uplynul určitý čas. Argument „dítě si již zvyklo“ má v rodinném právu nepochybně význam, ale nesmí být použit tak, aby odměňoval rodiče, který faktický stav vytvořil protiprávně. Pokud by soudy takový postup akceptovaly, mohl by vzniknout nebezpečný precedens: rodič by mohl jednostranně změnit poměry dítěte, následně vyčkat, až se dítě adaptuje, a poté žádat, aby soud novou realitu pouze potvrdil.

Z rozhodnutí proto vyplývá důležitý požadavek na rychlost a účinnost soudní ochrany. V opatrovnických věcech může být čas sám o sobě rozhodujícím faktorem. Nečinnost nebo pomalá reakce soudu může fakticky zmařit právo rodiče na rodinný život, i kdyby bylo řízení formálně vedeno korektně. Zejména tam, kde jeden z rodičů jednostranně změní poměry dítěte, musí soud zkoumat nejen aktuální stav, ale i jeho původ.

2. IV. ÚS 2966/25: důvěra v soudní rozhodnutí nemůže být zpětně sankcionována[2]

Nález Ústavního soudu sp. zn. **IV. ÚS 2966/25** představuje zajímavý protipól k věci Novák. V tomto případě se nejednalo o rodiče, který by svévolně ignoroval soudní rozhodnutí. Matka měla s nezletilou dcerou odcestovat na dovolenou k moři v termínu, který se částečně překrýval se stykem otce. Nejprve se pokusila s otcem dohodnout na náhradním termínu. Když dohoda nebyla možná, obrátila se na soud a získala předběžné opatření, které jí cestu s dítětem umožnilo. Odvolací soud však přibližně po třech měsících označil předběžné opatření za nezákonné. Obecné soudy následně matce uložily pokutu za zmařený styk podle § 502 zákona o zvláštních řízeních soudních[3].

Ústavní soud tuto pokutu zrušil. Připomněl, že pokuta za neumožnění styku má sloužit k ochraně práva dítěte a rodiče na rodinný život a k zajištění výkonu soudního rozhodnutí. Nemůže však být ukládána mechanicky. Soudy musí vždy posoudit, proč ke zmaření styku došlo, jaký byl kontext věci a zda povinný rodič skutečně jednal svévolně.

Klíčovým prvkem nálezu je princip ochrany důvěry v právo. Ústavní soud zdůraznil, že matka jednala v důvěře ve vydané předběžné opatření. Nelze po jednotlivci spravedlivě požadovat, aby předvídal, že rozhodnutí soudu bude později odvolacím soudem označeno za nezákonné. Pokud rodič soudu nepředložil nepravdivé informace, nesnažil se rozhodnutí zneužít, a naopak se předem pokusil situaci řešit dohodou i procesně legitimní cestou, nelze mu pozdější změnu právního názoru soudu klást k tíži.

Tento nález je důležitý právě proto, že nastavuje hranici mezi svévolí a legitimním očekáváním. Ve věci Novák ESLP odmítl, aby rodič těžil z protiprávního jednání. V nálezu IV. ÚS 2966/25 Ústavní soud naopak odmítl, aby byl rodič sankcionován za to, že jednal podle soudního rozhodnutí, které mu v daném okamžiku poskytovalo oporu.

Z obou rozhodnutí společně plyne, že právo nesmí být lhostejné k původu jednání rodiče. Nelze stejně hodnotit rodiče, který bez souhlasu druhého rodiče jednostranně přemístí děti do jiného města, a rodiče, který se pokusí dosáhnout dohody, obrátí se na soud a jedná podle vydaného rozhodnutí. Formální porušení režimu styku samo o sobě nestačí. Rozhodující je, zda šlo o svévoli, nebo o jednání v důvěře v existující právní stav.

3. I. ÚS 2724/25: citový vztah dítěte nelze nahradit formální rolí dospělého[4]

Třetí rozhodnutí, nález Ústavního soudu sp. zn. **I. ÚS 2724/25**, se týká styku dítěte s osobami podle § 927 občanského zákoníku[5]. V projednávané věci šlo o nezletilého chlapce svěřeného do

pěstounské péče babičky z matčiny strany. O styk s dítětem usilovala žena, která byla původně považována za jeho babičku z otcovy strany, a muž, který byl dříve zapsán jako otec dítěte. Jeho otcovství však bylo později popřeno. Tito navrhovatelé tedy již nebyli příbuznými dítěte, ale tvrdili, že k němu mají dlouhodobý citový vztah.

Ústavní soud připomněl, že podle § 927 občanského zákoníku mohou mít právo na styk s dítětem nejen osoby příbuzné, ale i osoby dítěti společensky blízké. Podmínky však nejsou formální. Soud musí nejprve zkoumat, zda jde skutečně o osobu dítěti společensky blízkou a zda k ní má dítě citový vztah, který není pouze přechodný. Teprve pokud je tato podmínka splněna, může soud posuzovat další otázku, tedy zda by nedostatek styku s takovou osobou znamenal pro dítě újmu.

V posuzované věci Ústavní soud vytkl krajskému soudu zejména nedostatečné odůvodnění. Krajský soud založil závěr o existenci citového vztahu na kamerovém záznamu krátkého setkání dítěte s navrhovatelem v budově soudu. Nevypořádal se však dostatečně s tím, že dítě samo uvádělo, že si některé osoby nepamatuje nebo se s nimi stýkat nechce, ani s vyjádřením opatrovníka. Zároveň se nezabýval otázkou, zda by absence styku dítěti způsobila újmu.

Nález je významný zejména tím, že zdůrazňuje nutnost individuálního posouzení vztahu dítěte ke konkrétní osobě. Nepříbuzenský vztah sám o sobě nevylučuje možnost styku, zároveň však nestačí pouze tvrzení dospělé osoby, že má k dítěti blízký vztah. Rozhodující musí být především skutečný vztah dítěte k této osobě a dopad případné absence styku na jeho vývoj a stabilitu.

Ústavní soud tak posiluje požadavek skutečně individualizovaného posouzení. Nejlepší zájem dítěte nelze vyvodit jen z právní nálepky, biologického pouta ani z minulého uspořádání rodiny. Musí být zjištěn konkrétně, s ohledem na aktuální citové vazby dítěte, jeho stabilitu, postoj, věk, zralost a případné napětí mezi dospělými.

Nejde jen o to, jaký stav existuje, ale jak vznikl

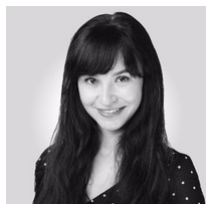
Tato tři rozhodnutí společně ukazují, že současná judikatura směřuje k hlubšímu a méně formálnímu posuzování opatrovnických věcí. Soudy nemají jen potvrzovat existující realitu. Musí se ptát, jak tato realita vznikla, zda je výsledkem legitimního vývoje, soudní nečinnosti, protiprávního jednání jednoho z rodičů, nebo naopak důvěry účastníka v rozhodnutí soudu.

Ve věci Novák ESLP zdůraznil, že protiprávně vytvořený faktický stav nemá být zpětně legalizován jen proto, že se dítě mezitím adaptovalo. V nálezu IV. ÚS 2966/25 Ústavní soud připomněl, že rodič jednající v důvěře ve vydané rozhodnutí nemá být zpětně trestán za pozdější právní názor odvolacího soudu. A v nálezu I. ÚS 2724/25 Ústavní soud vymezil, že ani tvrzený citový vztah dospělé osoby k dítěti nestačí, pokud soud přesvědčivě nezjistí vztah dítěte k této osobě a hrozící újmu při absenci styku.

Z praktického hlediska z toho plyne několik závěrů. Rodič, který čelí jednostranné změně poměrů dítěte, musí jednat rychle a domáhat se účinné soudní ochrany. Soudy by měly takové návrhy posuzovat s vědomím, že prodlení může mít samo o sobě nenapravitelné důsledky. Naopak tam, kde rodič postupuje cestou dohody nebo soudního rozhodnutí, nelze sankce používat jako automatickou reakci na každé formální odchylení od režimu styku.

Ještě obecněji lze říci, že nejlepší zájem dítěte není prázdná formule, kterou lze doplnit až na konec odůvodnění. Má být skutečným metodickým východiskem rozhodování. To však neznamená pouze chránit stabilitu za každou cenu. Stabilita dítěte je důležitá, ale nelze ji oddělit od otázky, zda nevznikla v důsledku nesprávného jednání dospělých nebo nedostatečné reakce soudu.

Aktuální judikatura proto vede k poměrně jasnému závěru: v opatrovnických věcech nestačí zjistit, kde dítě právě je a na koho si zvyklo. Soud musí především zjistit, proč tam je, jak se tam dostalo, jaké vztahy skutečně má a zda potvrzením aktuálního stavu nevytváří nespravedlivou výhodu pro jednoho z dospělých. Teprve takové posouzení může odpovídat nejen procesním právům účastníků, ale především skutečnému nejlepšímu zájmu dítěte.

Mgr. Kateřina Čepicová,
advokátka

Mgr. Nikol Zelinková,
advokátní koncipientka

=endors

[endors advokátní kancelář s.r.o.](#)

s.: Praha 4, Obrovského 2407

a.: Praha 1, Na Poříčí 2090/2

a.: Hradec Králové, Karla Tomana 46/6

telefon: +420 601 501 630

e-mail: info@endors.cz

[1] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 4. 2026 ve věci Novák proti České republice, stížnost č. 6656/24

[2] Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 2966/25 ze dne 21. 1. 2026

[3] Zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních

[4] Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 2724/25 ze dne 16. 1. 2026

[5] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)